

Instructions

Date: / /

17

1. Give numbering to headings
2. Do not write lengthy paragraphs. Write medium sized paragraphs with headings.
3. There should be around 12 headings for 16 marks question.

نشاء سکنر خان
Batch : 405
LMS : 40341

4. Draw figures/diagram/flowchart where needed
5. Start new question from fresh page
6. Each answer should start with Introduction and end with Conclusion.

سوال نمبر 3 :

شاہ حسین دیاں کافیاں دا فکری تے

فنی ویزو

شاہ حسین دا تعارف : I

7. Give more weightage to expressly asked part/s of the question.

8. Change colour scheme for references to give them more visibility.

9. Manage time well

10. Wide page borders are discouraged. Should be reasonable.

11. Avoid writing wrong references.

آنی حیسو جلابا
نہ اوسن قول نہ لایا
نہ اوه منگیا نہ اوه پرنایا

YOUSAF PAPER

نه اوس گنڈ فز نه سا با
 نه گھر باری نه مسافر
 نه اوه مومین نه کافر
 جو آبا سو آبا

II. شاه حسین دیاں مائیاں دا حلقہ ویزوا :

1- وحدت الوجود

نظریہ وحدت الوجود دے مطابق ساری کائنات
 اللہ تعالیٰ توں پیدا ہوئی۔ رب سو اپنے نرے آپ
 توں مختلف صفتاں و سچ ظاہر کیتا۔ لہذا ایس ساری
 کائنات و سچ جو کجھ وی موجود اے او سہ ذرات آبا
 عکس نیں۔

سارے پنجابی مشرقی شاعران وانگ شاه حسین وی
 وحدت الوجود دے قائل سن جیہدا بھوان اظہار
 اونہاں دیاں کافیاں و سچ نظر آندا اے۔ اونہاں نے
 وحدت الوجود نظریہ دا جو بصورت اظہار کجھ ایس
 طرح کیتا :

رہا میرے حال دا محرم توں
 اندر توں ہیں، باہر توں میں روم روم وچ توں
 توں ہیں نا نا توں میں بانا، سبھو کجھ میرا توں
 کہے حسین فقیر سائیں دا میں ناہیں سبھو توں

2- عشق حقیقی

شاه حسین رب دے سچے عاشق نیں۔ اونہاں دا دامن
 عشق حقیقی دے سوز، تڑپ، ترنم نال بھریا ہو یا سی
 سچے عاشق دا ظاہر تے باطن آلائشاں توں پاک ہوندا

۱۔ شاہ حسین اپنے جولاہے سے دیہا علاقہ میں وچوں
سوئے، دھاگہ تو سوئے دے کتے دی علاقہ میں کتے
عشق دے دے دیہا مشکلاں بیان کیتیا آکھراہیں:

عاشق ہووین تان عشق کماوین
راہ عشق داسوئے دانکا دھاگا ہووین تاجاویں
باہر پلاک اندر آلودہ کیتیا توں شیخ کہاویں
کہے حسن جے فارغ تھیویں تان خاص مراقبہ پاویں

۲۔ غیر اللہ توں نفرت

اللہ تعالیٰ نے انسان توں اپنی عبادت تے بندگی واسطے
ایسے دنیا تے گھلایا۔ انسان دا فرض ہے کہ اوہی
عبادت دے تان تان اپنی تمام ضرورتاں دا اوہی دے کتوں
ای تقاضا کرے نہ کہ اوہی توں سوا کتے ہووے
اگر نتیجہ پھیلاوے۔ رانجھا تے کھڑیاں دیاں علامتاں
دی ورتوں درج ذیل کافی فرج ویکھو:

نی ماٹے سینوں کھڑیاں دی گل نہ آکھ
لا نجنھن فیراہ میں رانجنھن دی
کھڑیاں توں کوڈی جھاک
لوک جا تے پیر کھلی پیر دے دا ورت چاک
کہے حسن فقیر سائیں دا
جان دا موئے اپاک

۳۔ عاجزی انگساری

شاہ حسین کول عاجزی، انگساری تے خاکساری دی دولت
ٹھہراے۔ اوہ اپنے آپ توں تے اپنی ذات توں کجھ نہیں
سمجھدے تے "میں ناپیں سمجھ توں" دی انتہا ہے ایہ

چار دنوں کے ساتھ شاہ حسین کا کمال ایسا ہے کہ اونہاں اپنے آپ
 نوں پھر تھان جولاہا، حسین فقیر، حسین مانا، حسین ادکن
 پاری، مانی، لہرا لوک اکھیا لے پر لوکاں وچ اوہ
 شیخ حسین، شاہ حسین، فقیر دیناں نوں مشہور سن۔
 اونہاں دی عاجزی تے انساناں ^{دیاں} منالان ادرج ذیل
 نیں:

ع کہ حسین فقیر مانا، میں نابین سمجھتوں
 ع کہ حسین فقیر سائیں دا، فضل کرے تال
 میں تیری آن
 ع کہ حسین فقیر سائیں دا، تیرے دی کتی آن

۵ - دنیا دی بربادی

دنیا عارفی تے فانی اے، چھڑا چھیا اے او پڑ مرنا اے
 تے جووی گھوڑیا اے او سن بھجنا اے تے کتھ دی شتر
 نوں بمشکل یا ثبات حاصل نہیں سوا تے رب تعالیٰ دی
 ذات دے۔ شاہ حسین اپنے کلام وچ عقائد دی حیاتی
 بسر کر کے انسان نوں تنبیہ کر کے فرمایا کہ اے انسان توں
 خالی نتھو آیا اپن، تے چار دن دی عارفی حیاتی گزار کر خالی
 ہتھ ای والیں جلا جانا اے یعنی مٹی دے بنا اے انسان اے
 آفرکار خاک وچ تھا جانا اے شاہ حسین فرماتے
 نیں:

دو گمانیا ادم غنیمت جان
 کیا لے آتوں کیا لے جا میں فانی کل جان
 چار دھپاڑے گوئل واسا نہ کر اتنا مان
 کہے حسین فقیر مانا، نہ کر اتنا مان

III شاہ حسین دیاں کافیاں دا فنی ویرواہ

شاہ حسین دیاں کافیاں فنی حوالہ نال منفرد مقام دیاں حامل
ہیں۔

۱۔ کافی دے بانی

شاہ حسین پنجابی زبان وچ کافی دے بانی نہیں۔ کچھ دالو
دانشوراں دا خیال اے کہ کافی عمری زبان دے لفظ "کفی"
وچوں نکلیا اے۔ مہمدا مطلب کافی ہوندا پتھرا ہونا یا مکمل ہونا
کافی شاعری دی اوہ منفرد اے مہمدا وچ آسا مکمل مضمون
خیال یا جذبہ دا اظہار خوبصورت انداز وچ ایسراں کیتا گیا
ہوئے کہ اوہوں پڑھن یا سُنن توں بعد بندر دتی روحانی
تسکین ہو جائے۔

شاہ حسین دیا کافیاں تہہ دی سچوتن وڈی فنی علامت نگاری
اے۔ اوہناں راہ راست گل کرنی دے بجائے کافیاں وچ
علامتاں دا استعمال کیتا اے۔ علامت دا فائدہ ایہہ ہوتا ہے
کہ کچھ ڈھنگ نال گل بیان ہو جائی اے۔ تہہ ملام دی
خوبصورتی وی برقرار رہی اے۔

۲۔ پنجابی تشبیہاں تے استعاریاں داورتاؤ

شاہ حسین نے اپنی واری پنجابی ادب وچ پیر رائیچھا، سلس
ننان، پنج بونیاں، تانا بانا جیسی تشبیہاں صوفیانہ ملام وچ
ورتیاں ہیں۔ اوہناں تمثیلاں توں وی کم لیا اے۔ اوہناں دی
کافییاں فنی تے تکنیکی خوبیاں نال والا مال نہیں۔

مجھی وانگوں میں پئی ترخان

دا بھجن دے ہتھ وچ ڈور

نریوں پار سجن دا تھانہ

کیتا خول ضروری جانا

سر۔ تانیت دا عیقم

Date: 1/1

شاہ حسن نے اپنے کلام وچ ثابت دافہم استعمال کیتا اے۔
اونہاں دے علاقے نظام وی بنیاد عورتاں اے۔ اونہاں
اپنے جذبات تے احساسات دا اظہار کرن لئی اپنیاں کافیاں
وچ خود نوں عورت دے روپ وچ پیش کیتا اے۔ ۲۰۵

ربا میرا اوگن جت نہ دھریں
اوگن ہاری نوں شوگن نابیں
لوں لوں عیب بھری
جیوہیں بھاوڑ تیں رکھ پیاریا
تیرے دوار پڑی
کہہ جیسے فقیر نا نا، عدلوں فضل کریں

۳۔ کلام وچ موسیقیت

شاہ حسن دیان کافیاں وچ موسیقیت دا ایلو وی
لجھرا اے۔ اونہاں دے لول موسیقی دیان داکاں دے
مطابق لکھے گئے ہن۔ ایسوی وچم اے کہ لوگ
فنکار انہاں دی کافیاں وچ عشوقی تال گزرت ہن۔

IV. مکری گل

شاہ حسن پنجابی دے دو چھ وڈے شاعر ہن۔ انہاں
دے کلام وچ معرفت دارنگ نظر آندا اے۔ اونہاں
اپنی شاعری دے ذریعے لوکاں دی اصلاح کیتی تے
روحانیت دے فلسفے نوں بیان کیتا۔
بقول ڈاکٹر اسلم راجا:

”شاہ حسن لاہوری دی آواز پنجابی
شاعر دے میدان وچ اوہ آواز اے جیٹری
حقیقی عشق دے عرفان وچ ڈلی ہوئی اے۔“

YOUSAF PAPER